

2.6.2017

Opetus- ja kulttuuriministeriö /
kirjaamo
kirjaamo@minedu.fi
perusopetus@minedu.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö Hallituksen esitysluonnoksesta Eduskunnalle laiksi perusopetuksen väliaikaisesta muuttamisesta sekä siihen liittyvistä valtioneuvoston asetuksista / Jämsän kaupungin lausunto

Ohessa käyttöönne Jämsän kaupungin lausunto otsikon mukaisesta asiasta (sivistyslautakunta 30.5.2017 § 59).

Yst. terv.

Riitta Uosukainen
hallintosihteeri
puh. 040 765 0364
riitta.uosukainen@jamsa.fi

Liitteet:

Jämsän sivistyslautakunta 30.5.2017 § 59 / Jämsän kaupungin lausunto
Tiivistelmä / Lausunnon keskeinen sisältö

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö / Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi perusopetuslain väliaikaisesta muuttamisesta – toisen kotimaisen kielen kokellu

3503/12.00.02/2017

Sivla 30.05.2017 § 59

Yhteisvalmistelu opetusjohtaja Sami Lahti, puh. 040 7514731, lukio-koulutuksen rehtori Juha Damskägg, puh. 040 8361604 ja sivistystoimenjohtaja Leena Kilpeläinen, puh. 0400 542062.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 24.4.2017 pyytänyt (OKM/13/010/2017) lausuntoa Hallituksen esitysluonnoksesta Eduskunnalle laiksi perusopetuksen väliaikaisesta muuttamisesta sekä siihen liittyvistä valtioneuvoston asetuksista. Lausunto on pyydetty toimittamaan opetus- ja kulttuuriministeriöön viimeistään 5.6.2017.

Jämsän sivistyslautakunta on 29.1.2015/§ 10 tehnyt päätöksen perusopetuksen kieliohjelmasta 1.8.2016 alkaen. Hyväksytyin kieliohjelman mukaisesti Jämsän kaupungin perusopetuksessa A1 -kielenä opiskellaan 2. vuosiluokalta alkaen englannin kieltä. Vapaavalintainen A2 -kielen opiskelu aloitetaan 4. vuosiluokalla. Oppilaalla on mahdollisuus valita A2 -kieleksi joko saksan tai venäjän kieli. Toista kotimaista kieltä (ruotsin kieli) opiskellaan Jämsän perusopetuksessa B1 -kielen oppimäärän mukaisesti 6. vuosiluokalta alkaen. Kahdeksannella (8.) vuosiluokalla oppilailla on mahdollisuus valita B2 -kieleksi saksa, ranska tai venäjän kieli.

Hallituksen esityksellä on tarkoitus mahdollistaa alueelliset kokeilut kielivalikoiman laajentamiseksi ilman velvoittavaa toisen kansalliskielen opiskelua. Kokeilun tarkoituksena on seurata kokeilun vaikutuksia kielivalintoihin ja tarjontaan kokeiluun osallistuvilla alueilla sekä kokeiluun osallistumisen vaikutuksia oppilaiden perusopetuksen jälkeisiin opintopolkuihin.

Kokeilussa pyritään selvittämään oppilaiden kielivalintoja ja niiden taustalla olevia tekijöitä. Kokeilussa selvitetään, miten laajasti ja minkä kielen osalta kielten tarjonta ja opiskelu mahdollisesti laajenevat tilanteessa, jossa kielivalintoja koskevaa sääntelyä vähennetään.

Kokeilussa pyritään selvittämään, miten esimerkiksi oppilaiden sukupuoli, perhetausta, aikaisempi koulumenestys ja asuinpaikka vaikuttavat kielivalintoihin. Kokeilun yhteydessä voidaan selvittää valinnaisuuden vaikutuksia oppilaiden opiskelumotivaatioon ja oppimistuloksiin sekä toisen kotimaisen että vieraiden kielten oppilasryhmien osalta sekä tehdä asiassa vertailua.

Kokeilussa myös seurataan ja tutkitaan siihen osallistuneiden oppilaiden koulutuspolkuja ja kielen opiskelun jatkumoa, ensisijaisesti

toiselle asteelle. Kokeilu mahdollistaa seurannan ulottamisen myös lukion tai ammatillisen peruskoulutuksen jälkeisiin opintoihin. Lisäksi kokeilussa selvitetään monipuolisen kielivalikoiman tarjonnan edellytyksiä järjestäjän näkökulmasta kokeiluun osallistuneilla alueilla.

Mahdollisuutta osallistua kokeiluun tarjotaan enintään 2 200 oppilaalle. Kokeilulupa myönnetään opetuksen järjestäjän hakemukselta. Kokeiluun valittavat opetuksen järjestäjät valitaan alueellisesti ja kieliryhmittäin mahdollisimman edustavasti. Kokeiluluvan myöntää Opetushallitus.

Kokeiluun voivat osallistua vain viidennen (5.) tai kuudennen (6.) luokan oppilaat, jotka eivät ole ennen kokeilun alkamista aloittaneet toisen kotimaisen kielen opintoja. Kokeiluun osallistuvien oppilaiden tulee 1.8.2018 alkavalla viidennellä tai kuudennella vuosiluokalla valita toisen kotimaisen kielen tilalle vieras kieli. Tällöin kokeiluun osallistuvan oppilaan oppimäärään sisältyy oman äidinkielen lisäksi kaksi vierasta kieltä. Jämsän kaupungissa kokeiluun voisivat osallistua 6. vuosiluokan oppilaat.

Lain on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään 1.8.2018. Laki olisi voimassa määräajan aina vuoden 2023 loppuun asti. Tällöin viidennellä tai kuudennella vuosiluokalla kokeilun alaisessa opetuksessa aloittaneiden oppilaiden oppivelvollisuus on pääsääntöisesti päättynyt. Kokeiluun osallistuminen on esityksen mukaan oppilaalle vapaaehtoista. Oppilaalle tulee järjestää toisen kotimaisen kielen opetusta kaikille sitä haluaville. Oppilasta, joka ei osallistu kokeiluun, ei voida tämän valinnan vuoksi siirtää toiseen kouluun ja toisen kotimaisen kielen opetuksen saannille ei voida asettaa muitaakaan esteitä. Kielivalinnan opetuksen järjestäjän tarjoamien vaihtoehtojen pohjalta tekevät käytännössä oppilaan huoltajat.

Esitysluonnoksen mukaan opetuksen järjestäjän tulee varmistua siitä, että oppilas ja hänen huoltajansa tai muut lailliset edustajansa ovat tietoisia voimassa olevan lainsäädännön mukaisista kielitaitovaatimuksista, esimerkiksi molempien kotimaisten kielten osaamisen merkityksestä jatko-opintojen ja virkaan valituksi tulemisen kannalta.

Jos oppilas vaihtaa kesken oppivelvollisuuden sellaiseen kouluun, joka ei kuulu kokeilun piiriin, vapautusta voidaan harkita perusopetuslain 18§:n nojalla suhteessa siihen, onko toisen kotimaisen kielen oppimäärän suorittaminen oppilaalle kokeiluun osallistumisen vuoksi kohtuutonta.

Lakiin esitetään säädettäväksi selkeyden ja yhdenvertaisuuden kohtelun vuoksi, että oppilas, jonka perusopetuksen oppimäärään ei kokeiluun osallistumisen vuoksi ole sisältynyt toista kotimaista kieltä, tulee hakemuksesta vapauttaa velvollisuudesta sisällyttää lu-

kiolaissa tarkoitettuun oppimäärään tai ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun ammatilliseen perustutkintoon toista kotimaista kieltä. Vapauttamisessa ei ole koulutuksen järjestäjällä harkintavaltaa. Säännös koskee toisen asteen opintojen suorittamista.

Korkeakouluopinnoissa toista kotimaista kieltä osaamaton useassa tapauksessa vapautetaan tai opiskelija voi joutua itse vastaamaan riittävän kielitaidon hankkimisesta ja osoittamisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö turvaa riittävät resurssit toisen kotimaisen kielen opetukseen kokeiluun osalistuneille heidän suorittaessaan korkeakouluopintoja, jotta opiskelijalla on mahdollisuus saavuttaa korkeakoulututkintoon sisältyvä riittävä kielitaito ja kelpoisuus hakea valtion virkoihin.

Täysin sellaista tilannetta ei kuitenkaan voida välttää, että toista kotimaista kieltä osaamattomat eivät voisi jossain vaiheessa elämänsä joutua huonompaan asemaan puuttuvan toisen kotimaisen kielen taitonsa vuoksi. Tämä saattaa aiheuttaa erityisesti ongelmia niiden oppilaiden osalta, jotka pyrkivät ammattielmiin, joissa molempien kielten osamista edellytetään.

Taustatiedot lausunnon antajasta: Jämsän kaupunki ylläpitää kuutta (6) eri kokoista alakoulua, kahta (2) yläkoulua ja yhtä (1) yhteiskoulua sekä yhtä lukiota. Perusopetuksessa on lukuvuonna 2017-2018 1931 oppilasta. Näistä kuudensien vuosiluokkien oppilaita on 197. Lukiokoulutuksessa on 275 opiskelijaa.

Kaupungin alueella toimii Jyväskylän koulutusyhtymän ylläpitämä Jämsän ammattiopisto.

Jämsän kaupungin lausunto

Jämsän kaupunki suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti luonnokseen hallituksen esityksestä Eduskunnalle laiksi perusopetuslain väliaikaisesta muuttamisesta. Jämsän kaupunginvaltuusto on tehnyt kokouksessaan 13.2.2017 § 17 myönteisen päätöksen kokeiluun osallistumiseen hakeutumisesta.

Kokeilukunnissa lakimuutoksen myötä kielivalikoimaa voidaan laajentaa ja samalla myös lisätä oppilaiden valinnanvapautta. Kokeilun tarkoitus on nimensä mukaisesti kokeilla ja siinä mielessä kartoittaa ja arvioida koulutusjärjestelmää ja sen sisältöjä tällaisten valintojen tekijän kohtaamilla tilanteilla.

Lausunnossaan Jämsän kaupunki kiinnittää huomiota niihin yksittäisen koulutuksen järjestäjän näkökulmasta käytännön järjestelyissä esiin tuleviin ratkaistaviin kohtiin tai sellaisiin laajakantoisempiin vaikutuksiin, joita tulisi lakiesityksessä täsmentää.

Jämsän kaupunki toivoo kiinnitettävän lain valmistelutyön edetessä huomiota seuraaviin seikkoihin:

- Lakiluonnoksen ja/tai valtakunnallisen kokeilun määräysten valmistelussa on perusteltua tavoitella yksiselitteisyyttä, jotta tulkinnanvaraisuutta ei synny. Tämä vaatimus korostuu, koska kokeiluun liittyy oppilaan oikeusturva- ja koulutuksen järjestäjän vastuukysymyksiä.

- Lakiluonnos ei riittävällä tavalla tuo esiin sitä, miten lainsäätäjä varmentaa sen, että kokeilussa olevat koulutuksen järjestäjät antavat riittävän ja oikeellisen tiedon oppilaille ja huoltajille kokeilun vaikutuksista. Tämä seikka on mitä suuremmassa määrin sekä oppilaan oikeusturvaan että koulutuksen järjestäjän vastuisiin liittyvä kysymys. Nämä vastuukysymykset voivat nousta esiin vuosienkin päästä. Mikäli asiaa ei voida ottaa huomioon lakimuutoksessa, tulee asia huomioida valtakunnallisen kokeilun määräyksissä.

- Lakiluonnos voi yksittäisissä tapauksissa johtaa oppilaan kielivalikoiman kaventumiseen. Tilanne saattaa syntyä silloin, kun oppilas on vaihtanut kesken oppivelvollisuuden kouluun, joka ei kuulu kokeilun piiriin. Tällöin opetuksen järjestäjä voi harkita vapautusta perusopetuslain 18 §:n nojalla suhteessa siihen, onko toisen kotimaisen kielen oppimäärän suorittaminen oppilaalle kokeiluun osallistumisen vuoksi kohtuutonta. Jos velvoite toisen kotimaisen kielen opiskelemiseksi nähdään oppilaalle kohtuuttomaksi, tulee perusopetuksen opetussuunnitelman (luku 7.4.4.) mukaan järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa. Lakiluonnoksessa ei opetuksen järjestäjää velvoitetta järjestämään oppilaalle kieltä, jota oppilas on opiskellut aiemmin kokeilun piirissä olevassa koulussa. Tämä lakiluonnoksen kohta on mm. sellainen, jonka Jämsän kaupunki tulkitsee kuuluvan lakiluonnoksen oppilaille ja huoltajille annettavan tiedon piiriin.

- Lakimuutoksen tarkoitus on mm. laajentaa opetuksen järjestäjien kiellivalikoimaa ja sitä kautta tukea kielten opiskelun monipuolistumista. Lakiluonnos ei kuitenkaan ota kantaa siihen, millainen kielivalikoiman tulee määrällisesti olla. Jämsän kaupunki katsoo, että valinta esimerkiksi kahden kielen välillä ei toteuta riittävällä tavalla oppilaan valinnanmahdollisuutta eikä myöskään tue kielten opiskelun monipuolistumista. Lakiluonnoksessa tulisi ottaa huomioon kokeilun tavoite. Mikäli asiaa ei voida ottaa huomioon lakimuutoksessa, tulee asia huomioida valtakunnallisen kokeilun määräyksissä.

- Jämsän kaupunki pitää sinällään myönteisenä asiana opetuksen järjestäjälle annettavaa mahdollisuutta määritellä oppilaiden valittavana olevat kielet. Tämä on linjassa perusopetuksen lainsäädännön kanssa. Linjaus tukee paikallisten tarpoiden ja kiinnostuksen kohteiden huomioon ottamisen. Kääntöpuolena asiassa on se, että kokeilussa mukana olevien opetuksen järjestäjien kielivalikoima ei ole

yhteneväinen. Tämä voi tuoda ongelmia mm. oppilaan muuttaessa paikkakunnalta toiselle. Koska kokeilun laajuus on tarkasti rajattu, ei asian todentuminen ole kuitenkaan todennäköinen.

- Lakiluonnoksesta ei käy ilmi, onko kokeiluun osallistuvan opetuksen järjestäjän mahdollista soveltaa ryhmien perustamiseen paikallisesti tehtyjä päätöksiä ryhmäkoon alarajasta. Mikäli asiaa ei voida ottaa huomioon lakimuutoksessa, tulee asia huomioida valtakunnallisen kokeilun määräyksissä.

- Lakiluonnoksesta ei selkeästi käy ilmi, onko opetuksen järjestäjien mahdollista hakea mukaan kokeiluun vain yksittäisten oppilaitosten osalta. Koska mahdollisuus osallistua kokeiluun tarjotaan valtakunnallisesti enintään 2 200 oppilaalle, voidaan tämän perusteella lakiluonnosta tulkita siten, että kokeilua ei välttämättä kohdenneta opetuksen järjestäjien koko ikäluokkaan. Jämsän kaupunki katsoo, että asia tulee tarkentaa valtakunnallisen kokeilun määräyksissä.

- Kokeilu saattaa lisätä opetuksen järjestäjien kustannuksia. Kustannuksien nousu on riippuvainen lain lopullisesta sisällöstä. Jos opetuksen järjestäjällä on lakiin tai kokeilusäännöksiin kirjauttu mahdollisuus hakeutua kokeiluun vain yksittäisten koulujen osalta, on kustannusten nousuvaikutus pienempi kuin koko ikäluokkaan ulottuvalla kokeilulla. Lisäkustannusten syntymiseen vaikuttaa myös se, onko opetuksen järjestäjällä mahdollisuus asettaa toisen kotimaisen kielen tilalle valittavan vieraan kielen ryhmäkoolle alaraja paikallisesti päätettyjen kriteerien mukaisesti. Mikäli kielivalinnat hajoavat ja opetuksen järjestäjällä ei ole mahdollisuutta soveltaa paikallisesti tehtyjä päätöksiä ryhmäkoon alarajasta, kustannukset nousevat.

- Lakiluonnoksen mukaan toisen kotimaisen kielen valinnutta oppilasta ei voida siirtää toiseen kouluun. Oma koulu säilyy oppilaan lähikouluna. Tilanteessa, jossa kokeilu ulotetaan koko ikäluokkaan, ryhmäkoon alarajat saattavat ylittyä vain yksittäisissä kouluissa (isommat kouluyksiköt). Tämä voi johtaa siihen, että koulutuksen järjestäjä keskittää muun kuin toisen kotimaisen kielen valinneiden opetuksen isompiin kouluyksiköihin. Tällä on vaikutusta koulukuljetuskustannuksiin ja siihen, että oppilaskohtainen kustannus pienissä kouluyksiköissä kasvaa. Kun kysymyksessä on yhtä ikäluokkaa koskeva rajattu kokeilu, ei kustannusten kasvu ole merkittävä, mutta kuitenkin ilmeinen.

- Koska kokeilu

1) on määräaikainen koskien vain tiettyjä ikäluokkia

2) toteutetaan oppilasmääräiseltä laajuudeltaan rajatusti

3) voi edellyttää polkkeuksellisia järjestelyjä ja

3) sisältyy seurantatutkimuksia,

tullisi valtion kattaa opetuksen järjestäjille koituneet kustannukset kokonaisuudessaan. Näin toimien kokeilun perusta ja kiinnostus ko-

keiluun saataisiin varmennettua.

Toisen asteen koulutus

Hallituksen esityksessä todetaan, että laissa säädettäisiin selkeyden ja yhdenvertaisen kohtelun vuoksi, että oppilas, jonka perusopetuksen oppimäärään ei kokeiluun osallistumisen vuoksi ole sisällynyt toista kotimaista kieltä, tulee hakemuksesta vapauttaa velvollisuudesta sisällyttää lukiolaissa tarkoitettuun oppimäärään tai ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun ammatilliseen perustutkintoon toista kotimaista kieltä. Vapauttamisessa ei ole koulutuksen järjestäjällä harkintavaltaa. Säännös koskee toisen asteen opintojen suorittamista.

Mikäli vapautuksella tarkoitetaan lukiolain 13 § mukaisia erityisiä opetusjärjestelyjä ja sen 2. momenttia (lukion oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijan olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen kohtuutonta), tulee viittaus lukiolain 13 § selkeästi asettaa.

Mikäli lakiluonnoksessa ei tarkoitettaisi lukiolain 13 § mukaisia erityisiä opetusjärjestelyjä ja hallituksen esitys toteutuu sellaisenaan, tulee lainsäätäjän arvioida ja tarkastella myös lukiolain 7 § velvoitavuus ja muuttaa ja poistaa siitä toisen kotimaisen kielen pakollisuus ko. opiskelijoiden osalta. Lukiokoulutuksessa noudatetaan lukiolakia eikä lainsäädäntöön voida jättää pakollisen aineen osalta tulkinnanvaraa.

Lukiolain 7 §:n pykälässä säädetään opetuksen laajuudesta ja sisällöstä. Toisen momentin mukaan lukion oppimäärä sisältää, sen mukaan kuin 10 §:n nojalla säädetään tai määrätään, äidinkieltä ja kirjallisuutta, toista kotimaista kieltä ja vieraita kieliä, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia opintoja, uskontoa tai elämäntietoa, liikuntaa ja muita taito- ja taideaineita sekä terveystietoa.

Lakiluonnos jättää tulkinnanvaran siihen, miten koulutuksen järjestäjän tulee toisella asteella suhtautua opiskelijan perusopetuksessa suoritettuun B1-kielivalintaan, jos se on muu kuin toinen kotimainen kieli. Jämsän kaupunki tulkitsee lakiluonnosta siten, että B1-kielen opetusta ei olisi velvoitetta järjestää. Tulkinta perustuu siihen, että lakiluonnoksen mukaan opiskelija tulee vapauttaa toisen kotimaisen kielen opiskelusta toisella asteella eikä koulutuksen järjestäjällä ole harkintavaltaa asiassa. Jos velvoite olisi tarjota kokeilun myötä valittua vierasta kieltä, ei opiskelijan tarvitsisi erikseen hakea toisen kotimaisen kielen opinnoista vapautustakaan.

Yllä mainittu tulkinnanvaraisuus tulee lakiluonnoksesta poistaa. Mikäli asiaa ei voida ottaa huomioon lakimuutoksessa, tulee asia huomioida valtakunnallisen kokeilun määräyksissä. Näin varmistetaan, koulutuksen järjestäjä voi antaa lakiluonnoksessa

määrätyt todetut riittävät tiedot oppilaille ja huoltajille kokeilusta ja sen vaikutuksista.

Hallituksen esityksessä on todettu, että kysyntä järjestää harkinnan varaisesti tarjottavaa lukiossa alkavaa toisen kotimaisen kielen opetusta saattaa kasvaa. Tällöin koulutuksen järjestäjä joutuu arvioimaan paikallisesti ryhmäkoon alarajan.

Hallituksen esityksessä todetaan, että olisi vaikeaa välttää sellaista tilannetta, että ruotsia osaamattomat eivät voisi jossain vaiheessa elämäänsä joutua muita huonompaan asemaan puuttuvan toisen kotimaisen kielen taitonsa vuoksi. Tämä saattaa erityisesti aiheuttaa ongelmia niiden oppilaiden osalta, jotka pyrkivät ammatteihin, joissa molempien kielten osaamista edellytetään.

Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa lakiesityksessään turvaavansa riittävät resurssit toisen kotimaisen kielen opetukseen kokeilun osallistuneille heidän suorittaessaan korkeakouluopintoja, jotta opiskelijalla on mahdollisuus saavuttaa korkeakoulututkintoon sisältyvä riittävä kielitaito ja kelpoisuus hakea valtion virkoihin. Jämsän kaupungin mielestä resurssien turvaaminen tulee kirjata lopulliseen lakiin nykyistä selkeämmin ja velvoittavana. Tämä seikka on merkityksellinen myös siksi, että lakiluonnoksessa koulutuksen järjestäjän veloitetaan antavan riittävän ja oikeellisen tiedon oppilaille ja huoltajille kokeilun vaikutuksista.

Hallituksen esityksessä todetaan kokeiluun sisältyvän oppilaisiin kohdistuva seurantatutkimus, joka on useamman vuoden kestävä. Tutkimuksessa seurataan ja tutkitaan siihen osallistuneiden oppilaiden koulutuspolkuja ja kielen opiskelun jatkumoa, ensisijaisesti toiselle asteelle. Kokeilu mahdollistaa seurannan ulottamisen myös lukion tai ammatillisen perustutkinnon jälkeisiin opintoihin. Lisäksi kokeilussa selvitetään monipuolisen kielivalikoiman tarjonnan edellytyksiä opetuksen järjestäjän näkökulmasta kokeiluun osallistuneilla aluella.

Esityksen mukaan kokeiluun osallistuminen edellyttää siihen osallistuvien kuntien ja heidän henkilöstönsä, mutta myös kokeiluun osallistuvien oppilaiden ja heidän perheidensä sitoutumista seurantatutkimuksen tekemiseen ainakin perusopetuksen keston ajaksi.

Seurantatutkimuksen osalta Jämsän kaupunki toteaa, että kokeilun valtakunnallisten määräyksien tulee antaa riittävä tieto koulutuksen järjestäjille tutkimukseen sitoutumisen vaikutuksista. Kokeilun järjestäjän (Opetushallitus) tulee huolehtia kokeiluun osallistuvien koulutuksen järjestäjien ja henkilöstön kouluttamisesta aslaan. Koska lakiluonnoksessa koulutuksen järjestäjän veloitetaan antavan riittävät ja oikeelliset tiedot oppilaille ja huoltajille kokeilun vaikutuksista, on oppilaiden ja heidän perheidensä sitoumuksiin liittyvien suostumusasiakirjapohjien oltava kokeilun järjestäjän

(Opetushallitus) vastuulla.

Esityslistan mukana:

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö 24.4.2017
Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi perusopetuslain väliaikaisesta muuttamisesta.

Ehdotus

Sivistystoimenjohtaja:

1. Sivistyslautakunta hyväksyy lausunnon annettavaksi hallituksen esitykseen perusopetuslain väliaikaisesta muuttamisesta.

Ministeriö on pyytänyt lausunnon antajaa tiivistämään lausunnon päätteeksi lausuntoon sisältyvän keskeisimmän sisällön lyhyesti (enimmäispituus 1 sivu) otsikolla "Lausunnon keskeinen sisältö", joka otetaan lausuntoyhteenvedoon ja julkaistaan ministeriön internet-sivuilla. Sivistystoimenjohtaja tekee tiivistelmän.

2. Tämä pykälä tarkastetaan kokouksessa.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Otteen oikeaksi todistaa Jämsässä 31.5.2017

Riitta Uosukainen
pöytäkirjanpitäjä

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi perusopetuslain väliaikaisesta muuttamisesta - toisen kotimaisen kielen kokeilu / Jämsän kaupungin lausunto

Lausunnon keskeinen sisältö:

Jämsän kaupunki suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti luonnokseen hallituksen esityksestä Eduskunnalle laiksi perusopetuslain väliaikaisesta muuttamisesta. Jämsän kaupunginvaltuusto on tehnyt kokouksessaan 13.2.2017 § 17 myönteisen päätöksen kokeiluun osallistumiseen hakeutumisesta. Kokeilukunnissa lakimuutoksen myötä kielivalikoimaa voidaan laajentaa ja samalla myös lisätä oppilaiden valinnanvapautta. Kokeilun tarkoitus on nimensä mukaisesti kokeilla ja siinä mielessä kartoittaa ja arvioida koulutusjärjestelmää ja sen sisältöjä tällaisten valintojen tekijän kohtaamilla tilanteilla.

Jämsän kaupunki toivoo kiinnitettävän lain valmistelutyön edetessä huomiota seuraaviin seikkoihin:

- Lakiluonnoksen ja/tai valtakunnallisen kokeilun määräysten valmistelussa on perusteltua tavoitella yksiselitteisyyttä, jotta tulkinnanvaraisuutta ei synny. Tämä vaatimus korostuu, koska kokeiluun liittyy oppilaan oikeusturva- ja koulutuksen järjestäjän vastuukysymyksiä, jotka voivat nousta esiin vuosienkin päästä. Mikäli Jämsän kaupungin esittämiä näkökohtia ei voida ottaa huomioon lakimuutoksessa, tulee nämä seikat huomioida valtakunnallisen kokeilun määräyksissä.
- Lakiluonnos ei riittävällä tavalla tuo esiin sitä, miten lainsäätäjä varmentaa sen, että kokeilussa olevat koulutuksen järjestäjät antavat riittävän ja oikeellisen tiedon oppilaille ja huoltajille kokeilun vaikutuksista. Seurantatutkimukseen sitoutumisen osalta oppilaiden ja huoltajien sitoumusasiakirjat tulee valmistella kokeilun järjestäjän (Opetushallitus) toimesta. Kokeiluun osallistuville koulutuksen järjestäjille tulee antaa riittävä koulutus seurantatutkimusasioista.
- Lakiluonnos ei ota kantaa siihen, millainen kielivalikoiman tulee määrällisesti olla. Valinta esimerkiksi kahden kielen välillä ei toteuta riittävällä tavalla kokeilun tavoitetta kielten opiskelun monipuolistamisesta ja oppilaan valinnanmahdollisuuden toteutumisesta. Myönteistä on, että opetuksen järjestäjälle annetaan mahdollisuus määrittellä oppilaiden valittavana olevat kielet. Linjaus tukee paikallisten tarpeiden ja kiinnostuksen kohteiden huomioon ottamisen.
- Lakiluonnoksesta ei käy ilmi, onko kokeiluun osallistuvan opetuksen järjestäjän mahdollista soveltaa ryhmien perustamiseen paikallisesti tehtyjä päätöksiä ryhmäkoon alarajasta.
- Lakiluonnoksesta ei käy ilmi, onko opetuksen järjestäjien mahdollista hakea mukaan kokeiluun vain yksittäisten oppilaitosten osalta. Koska mahdollisuutta osallistua tarjotaan rajatulle määrälle oppilaita, voidaan tehdä tulkinta, että kokeilua ei kohdenneta opetuksen järjestäjän koko ikäluokkaan.
- Lakiluonnos voi yksittäisissä tapauksissa johtaa oppilaan kielivalikoiman kaventumiseen. Tilanne saattaa syntyä silloin, kun oppilas on vaihtanut kesken oppivelvollisuuden kouluun, joka ei kuulu kokeilun piiriin ja harkittavaksi tulee PoL18 § mukainen vapautus.
- Toisen asteen koulutus: vapauttaminen toisen kotimaisen kielen opetuksesta. Säädöksessä tulee viitata lukiolain 13 §:ää. Lisäksi tulee arvioida ja tarkastella myös lukiolain 7 § velvoittavuus.
- Lakiluonnos jättää tulkinnanvaran siihen, miten koulutuksen järjestäjän tulee toisella asteella suhtautua opiskelijan perusopetuksessa suoritettuun B1-kielivalintaan, jos se on muu kuin toinen kotimainen kieli. Tulkinnan kautta voidaan päätyä johtopäätelmään, ettei velvoitetta olisi. Muutoin lakiluonnokseen ei olisi kirjattu vapautusta toisen kotimaisen kielen opetuksesta vapauttamisestakaan.
- Lakiin tulee kirjata selkeämmin ja velvoittavammin riittävien resurssien turvaaminen kokeiluun osallistuneille heidän suorittaessaan korkeakouluopintoja
- Kokeilu saattaa lisätä opetuksen järjestäjien kustannuksia. Kustannuksien nousu on riippuvainen lain lopullisesta sisällöstä. Kustannusten nousua on perusteltu varsinaisessa lausunnossa tarkemmin. Koska kokeilu 1) on määräaikainen koskien vain tiettyjä ikäluokkia, 2) toteutetaan oppilasmääräiseltä laajuudeltaan rajatusti, 3) siihen voi sisältyä poikkeuksellisia järjestelyjä, 4) siihen sisältyy seurantatutkimuksia, tulisi valtion kattaa opetuksen järjestäjille koituneet kustannukset kokonaisuudessaan. Näin toimien kokeilun perusta ja kiinnostus kokeiluun saataisiin varmennettua.

Jämsässä 31.5.2017

Leena Kilpeläinen
sivistystoimenjohtaja